

SCHOO DOMEIN no. 5 jaargang 33 mei 2021

Ontwerpen om
te verbinden en
te ontmoeten

DEBAT BEWEGEND LEREN EN LEREN BEWEGEN
Geest en lichaam horen bij elkaar

HET BELANG VAN DE KLETSBREDE TRAP
De onverbiddelijke noodzaak van ontmoeten

OMZIEN NAAR DE ANDER
Transformatie kloosterkwartier Veghel

IKC DE TWIJN VOL BEWEEGAANLEIDINGEN
Omdat bewegen leuk is!

**SPORTDOMEIN
ZORGDOMEIN
WIJKDOMEIN**

*Magazine voor de
perfecte leer-, werk-
en leefomgeving*

HET BELANG VAN DE KLETSBREDE TRAP

De onverbidde noodzaak van ontmoeten

MFA De Statie Sas van Gent ©Petra Appelhof

Ontwerpen gaat vooral over ontmoeten en verbinden. Het effect van corona is dat we ontmoedig en ont-verbonden raken. We missen elkaar. Dorte Kristensen van Atelier PRO over het belang van community, toevalligheid en gebouwen met rafelrandjes die de community faciliteren.

“Een school ontwerpen gaat niet over het leren, maar over het leren om te kunnen leren”

“De dynamiek van het ontmoeten en samenzijn stimuleert creativiteit, vormt de persoonlijkheid van leerlingen en zorgt voor meerwaarde voor iedereen. En dat heb je nodig,” opent Dorte. “Ik begon als architect toen de digitalisering net opkwam. De vraag toen was of we nog fysieke scholen nodig hadden, want leren kon ook prima thuis. Een school ontwerpen gaat niet over het leren, maar over het leren om te kunnen leren. Dat is naast leren ook een sociaal iets tussen leerlingen onderling en tussen leerling en leraar. Leren gaat om interactie en is grotendeels ook een sociaal proces. Gelukkig merken we inmiddels dat een computer een intelligent verlengstuk is, dat de dynamiek van leren nooit kan vervangen. Daarom is het mooi te zien dat in deze crisis zelfs onze pubers weer naar de echte school snakken. Want als er één groep is waarvan we dachten dat die prima in lock down kon gaan, waren zij het wel. Lekker de hele dag op de bank appen en gamen en vooral niet te veel praten. Het tegendeel bleek waar; ze willen

elkaar ontmoeten en weer met elkaar aan de slag gaan. Er is dus iets in het menszijn dat vraagt om de toevalligheid en de verrassing van de spontane ontmoeting. Toevalligheid is daarom een prachtige kwaliteit.”

CHILLEN EN LEZEN

“Scholen waren heel lang een optelsom van lokalen met gangen, een centrale trap en een hal waar de directeur de meute toe kon spreken. Vanaf de jaren 60/70 zie je meer ruimte voor de collectiviteit en de sociale ruimtes. Ook voor de gebouwen van de toekomst blijft het ontwerpen van sociale ruimtes de kern van het ontwerpproces. Soms leg ik tijdens een pitch uit hoe een gebouw in elkaar zit; de trap is kletsbreed, want twee mensen kunnen er kletsen, terwijl een derde erlangs kan lopen. De trap staat voor de dynamiek van beweging en toevalligheid. Zo is de vensterbank ook een ondergewaardeerd architectonisch middel. Die moet 45 centimeter hoog en voldoende diep zijn, zodat je erin kunt zitten.

Cultuurhuis De Klinker Winschoten ©Eva Bloem

MFA De Statie Sas van Gent ©Petra Appelhof

MFC Op Expeditie Venlo ©Petra Appelhof

Ik heb prachtige beelden van kinderen die in de vensterbank tegen elkaar aangeplakt lezen en chillen. In theorie zou je thuis kennis kunnen opnemen, die je vervolgens op school met elkaar deelt en verwerkt op de lokalen en aan de leestafel. Leerpleinen zijn boeiende plekken, maar er horen ook stiltecoupés bij. Ook daarvoor moet je op school zijn, want die rust en concentratie vind je niet altijd thuis. Het wezen van

VISIE EN ONTWERP

leren en onderwijs is ook de verhouding tussen meester en gezelschap, vragen kunnen stellen en elkaar uitdagen.”

SPANNINGSBOOG

“Architectuur heeft ook te maken met de spanningsboog tussen concentratie, diepgang en leren aan de ene kant en sociale ruimte en toevalligheid aan de andere kant. Deze spanningsboog moet je ervaren als je een gebouw binnenloopt, waarbij er genoeg ruimte is voor de toevallige ontmoetingen. Op die plekken moet je uitpakken, want vooral daar gebeurt het. Je moet gebouwen maken met rafelrandjes. Als het te strak is ontworpen is het geen goed gebouw. Diezelfde spanningsboog tussen toevallige ontmoeting en structuur ervaar je ook in stedelijke omgevingen. Je bent ook wel eens in een stad geweest waar de hiërarchie van stedelijke ruimten en gebouwen niet in samenhang is. Dat heeft niet alleen met de stenen te maken, maar ook met de sociale cohesie. We bouwen sinds de jaren negentig brede scholen. Het leeuwendeel bestaat uit twee scholen en een kinderopvang en een gymzaal met een intelligente avondentree. Dat vind ik geen brede school; hoogstens een slimme manier om maatschappelijk vastgoed te combineren. Het gaat om synergie, niet om twee dezelfde functies naast elkaar. Meerwaarde vind je waar vanuit een inhoudelijke drive verschillende gebruikersgroepen zijn gecombineerd, zoals de bibliotheek, het buurthuis, zorgwoningen of een politiebureau. Dan ontstaat er iets. Zo hebben wij in Den Haag een brede buurtschool met buurtcentrum gecombineerd. Daardoor konden we een grotere keuken met professionele apparatuur maken. Een paar keer per week koken oudere dames uit de buurt er en je kunt er voor weinig geld goed eten. Wist je trouwens dat in een rollator een fles rode en witte wijn naast een soeppan passen?”

BIERTAP

“We verzuilen en verkokeren nog steeds en kijken alleen maar naar de effecten op de exploitatie. Helemaal fout. Een grote bedreiging is de vereenzaming van ouderen. Wanneer je een brede buurtschool combineert met aanleunwoningen kun je het gebouw tot tien uur 's avonds openstellen, omdat er activiteiten plaatsvinden. Dat is synergie. We hebben een multifunctionele accommodatie in Sas van Gent ontworpen met een school, opvang, sportzaal, jongerensoos, theaterzaal, GGD-post, en een sportcafé; er gebeurt van alles. Daarbij is ook gezocht naar een natuurlijk beheerder of gastheer; iemand die mensen en activiteiten kan verbinden. In Sas van Gent staan vlakbij 24 zorgwoningen. De bewoners hoeven alleen maar even de straat over te steken. Het was een kwijnende gemeenschap in een krimpregio, maar nu groeit de school omdat er zelfs kinderen uit België komen. Het is een betekenisvolle plek geworden.”

► Kijk voor meer informatie op www.atelierpro.nl.